

ІНСТРУМЕНТИ СТАТИСТИКИ ДЛЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

© 2026 БРАЖНА Л. В., КОСТЕНКО О. М.

УДК 657:311
JEL: C10; M41; C44; H25; D22

Бражна Л. В., Костенко О. М. Інструменти статистики для обліку, аналізу, оподаткування та управління підприємством

Метою статті є дослідження інструментів статистики, що використовуються в обліку, аналізі, оподаткуванні й управлінні підприємством. У статті обґрунтовано застосування основних методів і процедур статистичного обліку, їх зміст, роль у системі бухгалтерського обліку, а також практичне значення для діяльності підприємств різних форм власності. Особливу увагу приділено аналізу сучасних підходів до інвентаризації, оцінки активів і складання балансу, що дозволяє краще зрозуміти механізм формування фінансової звітності. У межах досягнення поставленої мети зроблено теоретичне узагальнення сутності та класифікації статистичних інструментів, що використовуються для дослідження кількісних характеристик масових соціально-економічних явищ, а також визначення їх ролі у формуванні достовірної, повної та своєчасної інформації для потреб підприємства. У статті проаналізовано взаємозв'язок статистичних інструментів із функціями бухгалтерського обліку та окреслено їх значення у забезпеченні фінансової стабільності й ефективного розвитку підприємства. У результаті дослідження обґрунтовано можливості використання зазначених інструментів для оцінки фінансово-економічного стану підприємства, аналізу результатів господарської діяльності, визначення податкових зобов'язань і контролю рівня податкового навантаження. У цьому контексті статистичні методи розглядаються як інструмент підвищення обґрунтованості управлінських рішень та зменшення ризиків, пов'язаних із невизначеністю економічного середовища. Окремим аспектом дослідження стало визначення ролі економіко-математичних методів та елементів прогнозування у процесі управління підприємством і податкового планування. Також запропоновано доцільність переходу від переважно описового використання статистики до застосування інструментів прогнозування та моделювання, що дозволяє підвищити якість аналітичних висновків і стратегічних рішень. У підсумку дослідження спрямоване на формування науково обґрунтованих рекомендацій щодо ефективного використання сучасних інструментів у системі обліку, аналізу, оподаткування та управління підприємством. Визначено роль статистичного обліку як важливої складової інформаційного забезпечення системи обліку, аналізу, оподаткування та управління підприємством. Обґрунтовано напрями його удосконалення в умовах цифровізації економіки та зростання вимог до якості управлінських рішень.

Ключові слова: статистика, облік, аналіз, оподаткування, управління.

Бібл.: 10.

Бражна Лілія Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і обліку, Київський кооперативний інститут бізнесу і права (вул. Юлії Здановської, 18, Київ, 03022, Україна)

E-mail: geshab@meta.ua

Костенко Олександр Миколайович – кандидат економічних наук, доцент, Київський кооперативний інститут бізнесу і права (вул. Юлії Здановської, 18, Київ, 03022, Україна)

E-mail: kostenkoalexandr@yahoo.com

UDC 657:311
JEL: C10; M41; C44; H25; D22

Brazhna L. V., Kostenko O. M. Statistical Tools for Accounting, Analysis, Taxation, and Enterprise Management

The aim of the article is to examine the statistical tools used in accounting, analysis, taxation, and enterprise management. The article substantiates the use of the main methods and procedures of statistical accounting, their content, role within the accounting system, and practical significance for the operations of enterprises of various forms of ownership. Special attention is given to the analysis of modern approaches to inventory, asset valuation, and balance sheet preparation, which provides a better understanding of the financial reporting process. To achieve the set aim, a theoretical generalization of the essence and classification of statistical tools used to study the quantitative characteristics of mass socio-economic phenomena is presented, along with an assessment of their role in producing accurate, complete, and timely information for enterprise needs. The article examines the relationship between statistical tools and accounting functions and highlights their importance in ensuring financial stability and the efficient development of an enterprise. The study substantiates the potential use of these tools to assess the financial and economic status of an enterprise, analyze the results of its business activities, determine tax obligations, and monitor the level of tax burden. In this context, statistical methods are viewed as a means to improve the soundness of managerial decisions and to mitigate risks associated with economic uncertainty. A separate aspect of the study was identifying the role of economic-mathematical methods and forecasting elements in enterprise management and tax planning. The advisability of transitioning from predominantly descriptive use of statistics to utilizing forecasting and modeling tools, which enhances the quality of analytical conclusions and strategic decisions, has also been proposed. Ultimately, the study aims to provide scientifically grounded recommendations for the efficient use of modern tools in the systems of accounting, analysis, taxation, and enterprise management. The role of statistical accounting as a key component of the information support system for accounting, analysis, taxation, and enterprise management has been defined. Directions for its improvement have been substantiated in the context of digitalization of the economy and increasing demands on the quality of managerial decisions.

Keywords: statistics, accounting, analysis, taxation, management.

Bibl.: 10.

Brazhna Liliia V. – PhD (Economics), Associate Professor, Department of Finance and Accounting, Kyiv Cooperative Institute of Business and Law (18 Yulii Zdanovskoi Str., Kyiv, 03022, Ukraine)

E-mail: geshab@meta.ua

Kostenko Oleksandr M. – PhD (Economics), Associate Professor, Kyiv Cooperative Institute of Business and Law (18 Yulii Zdanovskoi Str., Kyiv, 03022, Ukraine)

E-mail: kostenkoalexandr@yahoo.com

У сучасних умовах ведення господарської діяльності, коли конкуренція на ринку зростає, а економічні процеси ускладнюються, важливе значення набуває ефективна система управління підприємством. Однією з ключових її складових є бухгалтерський облік, який виконує функцію збору, обробки та аналізу інформації про фінансово-господарську діяльність. Важливою частиною цієї системи є статичний облік, який дозволяє зафіксувати й узагальнити фінансовий стан підприємства на певну дату.

Статичний облік є основою для складання балансу підприємства та відображає наявність активів, зобов'язань і власного капіталу. Саме завдяки цим даним керівництво може оцінити платоспроможність організації, структуру її майна, рівень фінансової стійкості та інші важливі показники. Тому знання методів та процедур статичного обліку є необхідним не лише для бухгалтерів, а й для менеджерів, фінансових аналітиків і власників бізнесу, оскільки статистика відіграє ключову роль у формуванні інформаційного забезпечення системи обліку, аналізу, оподаткування та управління підприємством, оскільки дозволяє виявляти кількісні закономірності розвитку господарських процесів і обґрунтовувати управлінські рішення.

Проблемні аспекти статистичних методів та процедур розглядали в своїх роботах багато вітчизняних науковців. Проте залишаються мало дослідженими питання їх ефективного використання в системах обліку, аналізу, оподаткування та управління з метою підвищення результативності діяльності підприємств.

Доцільним є поглиблення наукових досліджень щодо механізмів практичного використання інструментів статистики за такими аспектами, як економіко-математичне моделювання (використання методів для переходу від якісного до кількісного аналізу економічних процесів), автоматизація спостережень (впровадження електронних форм звітності та прямого обліку фактів, що зменшує помилки); використання великих даних та штучного інтелекту для швидшого збору та аналізу інформації; удосконалення вибіркового методу; покращення репрезентативності вибірок для точнішої оцінки сукупності, загальна гармонізація методології.

Метою статті є дослідження інструментів статистики, що використовуються в обліку, аналізі, оподаткуванні та управлінні підприємством. У статті обґрунтовано інструменти статистики як сукупність прийомів, за допомогою яких вивчаються кількісні закономірності масових явищ.

Увагу зосереджено на інструментах збору, обробки та аналізу даних (спостереження, групування, описова та інференційна статистика), необхідні для прийняття обґрунтованих рішень, оцінки якості продукції, прогнозування процесів та автоматизації управлінських задач. Розглянуто статистичні інструменти як сукупність методів, що застосовуються для дослідження кількісних характеристик масових соціально-економічних явищ. Акцент зроблено на методах збору, систематизації та аналізу даних, які забезпечують прийняття обґрунтованих управлінських рішень, прогнозування процесів і підвищення ефективності діяльності підприємств. У межах дослідження запропоновано напрями удосконалення методів статистики, які спрямовані на підвищення якості та швидкості аналізу через впровадження економіко-математичного моделювання, цифровізацію, автоматизацію збору даних та гармонізацію з міжнародними стандартами. Підкреслюється потреба в переході від описової статистики до прогнозування, підвищення достовірності вибіркового спостереження та використання сучасного програмного забезпечення для обробки інформації.

Статичний облік є важливою складовою бухгалтерського обліку, який забезпечує фіксацію й аналіз фінансового стану підприємства на певну дату, зазвичай на кінець звітного періоду. Його сутність полягає в тому, щоб представити у вигляді систематизованої інформації стан активів, пасивів і власного капіталу підприємства у фіксований момент часу. Це дозволяє здійснювати об'єктивну оцінку наявних ресурсів і їх джерел, а також забезпечує основу для стратегічного планування, контролю й аналізу фінансово-господарської діяльності [6].

Головною ознакою статичного обліку є його *моментальний характер*. На відміну від динамічного обліку, який фокусується на відображенні процесів, операцій і змін у фінансовому стані за

певний період, статичний облік дає змогу оцінити лише стан об'єктів обліку в конкретний момент часу. Основним результатом статичного обліку є бухгалтерський баланс – форма звітності, що відображає співвідношення між активами й пасивами підприємства [7].

Об'єктами статичного обліку виступають [1; 2; 3; 8]:

- ✦ активи – ресурси, які контролює підприємство (основні засоби, запаси, грошові кошти, дебіторська заборгованість тощо);
- ✦ пасиви – зобов'язання перед кредиторами (кредити, позики, кредиторська заборгованість);
- ✦ власний капітал – частина активів, що належить власникам підприємства.

Інформація, отримана завдяки статичному обліку, є базою для аналізу ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та інвестиційної привабливості підприємства. Крім того, вона необхідна для зовнішніх користувачів: інвесторів, банків, податкових органів, аудиторів та інших зацікавлених сторін.

Статичний облік також виконує функцію контролю за збереженням майна підприємства. Регулярне проведення інвентаризації дозволяє виявити нестачі, надлишки або інші розбіжності між фактичним станом майна і даними обліку. У разі необхідності ці відхилення коригуються, що забезпечує точність бухгалтерської інформації [4].

Таким чином, статичний облік є інструментом, який забезпечує прозорість фінансової інформації, сприяє дотриманню фінансової дисципліни і є основою для ухвалення важливих управлінських рішень. Сукупність статистичних інструментів охоплює методи збору, обробки, узагальнення та аналізу даних, які використовуються для оцінки результатів діяльності підприємства, контролю податкових зобов'язань і прогнозування економічних показників. Базовим інструментом статистики є *статистичне спостереження*, що забезпечує отримання первинної інформації про фінансово-господарську діяльність підприємства. У сучасних умовах воно здійснюється як у формі суцільних, так і вибірових спостережень, зокрема шляхом використання електронних форм звітності та автоматизованих систем обліку. Наступним етапом є *статистичне групування*, яке дає змогу систематизувати дані за суттєвими ознаками та виявити структуру й взаємозв'язки економічних явищ, зокрема доходів, витрат, податкових платежів і фінансових результатів.

Крім того, важливе значення мають *методи описової статистики*, що передбачають розраху-

нок середніх величин, показників варіації, індексів і відносних величин. Вони широко застосовуються в бухгалтерському обліку та економічному аналізі для оцінки динаміки показників, рівня податкового навантаження та ефективності використання ресурсів. Для прийняття обґрунтованих управлінських рішень використовуються також *методи інференційної статистики*, зокрема вибірові оцінки та перевірка статистичних гіпотез, що дає змогу узагальнювати результати дослідження на генеральну сукупність. Окрему групу інструментів становлять *економіко-математичні та кореляційно-регресійні методи*, які застосовуються для аналізу впливу окремих факторів на фінансові результати підприємства та для прогнозування майбутніх показників. Їх використання є особливо актуальним у процесі податкового планування й стратегічного управління. У сучасних умовах зростає роль *цифрових статистичних інструментів*, зокрема програмного забезпечення для обробки великих масивів даних, автоматизації аналітичних розрахунків та інтеграції статистичних методів у системи управління підприємством. Таким чином, статистичні інструменти є невід'ємним елементом інформаційної бази статичного обліку, аналізу, оподаткування та управління підприємством, забезпечуючи підвищення обґрунтованості управлінських рішень і ефективності господарської діяльності.

Методи статичного обліку – це сукупність прийомів і способів, за допомогою яких здійснюється фіксація, систематизація та узагальнення інформації про фінансовий стан підприємства на конкретну дату. Вони дозволяють структуровано відображати ресурси підприємства та джерела їх формування, що є основою для складання фінансової звітності та проведення економічного аналізу.

Основні методи статичного обліку охоплюють [5; 6; 10]:

1. Документування. Це початковий і один із найважливіших методів бухгалтерського обліку. Кожна господарська операція повинна бути підтверджена відповідним первинним документом (накладна, рахунок, акт приймання-передачі тощо). У контексті статичного обліку документування фіксує наявність активів і зобов'язань, дозволяє перевірити їх обґрунтованість та достовірність.
2. Інвентаризація. Цей метод полягає у фактичній перевірці наявності майна підприємства та його порівнянні з даними бухгалтерського обліку. Інвентаризація дозволяє виявити нестачі, надлишки або інші невідповідності, що мають бути враховані під

- час складання балансу. Вона є обов'язковою перед складанням річної фінансової звітності, а також при зміні матеріально відповідальних осіб або ліквідації підприємства.
3. Оцінка. Оцінка – це процес визначення грошового вираження активів і пасивів підприємства. У статичному обліку оцінка здійснюється відповідно до облікової політики підприємства й законодавчих вимог. Основними видами оцінки є первісна, справедлива, залишкова, відновна вартість. Правильна оцінка дозволяє об'єктивно відобразити реальну вартість майна та зобов'язань.
 4. Класифікація. Класифікація полягає в поділі об'єктів обліку за певними ознаками з метою кращої організації облікової інформації. Наприклад, активи можуть класифікуватися на необоротні та оборотні, а зобов'язання – на поточні та довгострокові. Така класифікація дозволяє структурувати інформацію в балансі та полегшує її аналіз.
 5. Балансування. Це метод складання бухгалтерського балансу, де в активі відображаються всі ресурси підприємства, а в пасиві – джерела їх формування. Баланс є підсумком застосування методів статичного обліку і є основним інструментом представлення фінансового стану підприємства. Він забезпечує рівновагу між активами й пасивами, яка є основним принципом бухгалтерського обліку.
 6. Реєстрація. Реєстрація – це процес занесення господарських операцій у відповідні облікові реєстри (журнали, відомості, головну книгу). У статичному обліку особливу увагу приділяють правильному й точному відображенню залишків на рахунках на кінець періоду, що є основою для формування достовірного балансу.

Інформація, сформована в системі статичного обліку, є фундаментальною складовою аналітичного забезпечення управління підприємством, оскільки відображає його фінансовий стан на певну дату. Саме ці дані використовуються для проведення аналізу ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та оцінки інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання. На основі показників статичного обліку здійснюється визначення здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання, підтримувати оптимальну структуру капіталу та забезпечувати стабільність фінансово-господарської діяльності в довгостроковій перспективі.

Важливе значення інформація статичного обліку має не лише для внутрішнього користування, а й для широкого кола зовнішніх зацікавлених сторін. До них належать інвестори, кредитні установи, податкові органи, аудитори, контрагенти та інші користувачі фінансової інформації, які приймають економічні рішення на основі показників фінансової звітності. Достовірність і повнота даних статичного обліку забезпечують прозорість діяльності підприємства, підвищують рівень довіри до нього з боку зовнішнього середовища та сприяють формуванню позитивного ділового іміджу. Особливою функцією статичного обліку є здійснення контролю за збереженням і раціональним використанням майна підприємства. Реалізація цієї функції забезпечується шляхом регулярного проведення інвентаризації активів і зобов'язань, що дозволяє встановити відповідність між фактичним станом майна та даними бухгалтерського обліку. У процесі інвентаризації виявляються нестачі, надлишки, псування або інші відхилення, які потребують документального оформлення та відображення в обліку. У разі виявлення розбіжностей здійснюється коригування облікових даних, що сприяє підвищенню точності та надійності фінансової інформації.

Таким чином, статичний облік виступає не лише інструментом фіксації фінансового стану підприємства, а й важливим елементом системи внутрішнього контролю та фінансової дисципліни. Його результати слугують основою для ухвалення управлінських рішень, пов'язаних з управлінням активами, капіталом і зобов'язаннями, а також для визначення напрямів подальшого розвитку підприємства.

Ефективне використання інформації статичного обліку неможливе без застосування сучасних статистичних інструментів, які забезпечують глибоке та всебічне дослідження економічних процесів. Сукупність статистичних інструментів охоплює методи збору, обробки, узагальнення та аналізу даних, що застосовуються для оцінки результатів господарської діяльності підприємства, контролю податкових зобов'язань і прогнозування ключових економічних показників. Вони дозволяють не лише описати поточний стан об'єкта дослідження, а й виявити тенденції, закономірності та фактори впливу.

Базовим інструментом статистики є статистичне спостереження, яке забезпечує отримання первинної інформації про фінансово-господарську діяльність підприємства. У сучасних умовах статистичне спостереження здійснюється як у формі суцільних, так і вибіркового досліджень, залежно

від мети аналізу та обсягу сукупності. Значного поширення набули електронні форми звітності, автоматизовані системи бухгалтерського обліку та інформаційні платформи, що дають змогу оперативного збирати, накопичувати та передавати статистичні дані з мінімальним ризиком помилок.

Наступним етапом статистичного дослідження є статистичне групування, яке полягає в систематизації зібраних даних за суттєвими ознаками. Застосування цього інструменту дозволяє виявити структуру та внутрішні взаємозв'язки економічних явищ, зокрема доходів, витрат, податкових платежів, фінансових результатів і показників ефективності діяльності підприємства. Результати статистичного групування створюють інформаційну базу для подальшого аналізу, узагальнення та формування аналітичних висновків.

Отже, поєднання даних статичного обліку зі статистичними інструментами забезпечує комплексний підхід до аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, підвищує обґрунтованість управлінських рішень і сприяє зміцненню фінансової стійкості суб'єкта господарювання в умовах динамічного економічного середовища.

Процедури статичного обліку – це послідовні дії, які здійснює підприємство з метою збору, обробки, перевірки й узагальнення інформації про стан активів, пасивів та власного капіталу на конкретну дату. На відміну від методів, які є загальними принципами і підходами, процедури мають практичну спрямованість і реалізуються в чітко визначеній послідовності.

Основні процедури статичного обліку:

1. Формування облікової політики. Перед початком звітного періоду підприємство повинно затвердити облікову політику, яка включає правила оцінки активів і зобов'язань, методи амортизації, підходи до обліку запасів, дебіторської заборгованості, а також правила визнання доходів і витрат. Ця процедура забезпечує єдину методологічну базу для ведення обліку та складання фінансової звітності.
2. Проведення інвентаризації. Інвентаризація – обов'язкова процедура перед складанням річної (або квартальної) фінансової звітності. Вона дозволяє виявити реальний стан майна та зобов'язань підприємства шляхом фактичної перевірки їх наявності. Порівнюючи дані інвентаризації з обліковими записами, підприємство отримує можливість виправити помилки або виявити зловживання.

3. Звірка та уточнення облікових даних. Після інвентаризації необхідно провести звірку залишків на рахунках бухгалтерського обліку з фактичними даними. Ця процедура включає:

- ✦ аналіз кредиторської та дебіторської заборгованості;
- ✦ уточнення залишків на рахунках матеріальних цінностей;
- ✦ перевірку грошових коштів на рахунках та в касі.

4. Коригування облікових записів. Якщо під час інвентаризації або звірки виявлено відхилення (нестачі, надлишки, помилки), бухгалтерія повинна внести відповідні коригування до облікових регістрів. Це забезпечує відповідність облікових даних фактичному стану справ. Такі коригування можуть бути пов'язані з переоцінкою активів, списанням заборгованості, уцінкою товарно-матеріальних цінностей тощо.

5. Складання оборотно-сальдових відомостей. На підставі синтетичного та аналітичного обліку складаються оборотно-сальдові відомості, які містять дані про залишки на початок і кінець періоду, а також обсяги оборотів. Ці документи є основою для формування балансу.

6. Формування бухгалтерського балансу. Це заключна і найбільш відповідальна процедура статичного обліку. Бухгалтерський баланс показує:

- ✦ з яких елементів складається майно підприємства (актив);
- ✦ за рахунок яких джерел це майно було сформовано (пасив).

Баланс складається відповідно до затвердженої форми фінансової звітності та повинен відповідати принципам повноти, достовірності та порівнюваності.

7. Аналіз фінансового стану на основі балансу. Хоча аналіз не є суто бухгалтерською процедурою, він тісно пов'язаний із результатами статичного обліку. Баланс дозволяє оцінити:

- ✦ ліквідність підприємства;
- ✦ платоспроможність;
- ✦ фінансову стійкість;
- ✦ ефективність використання ресурсів.

На основі цього аналізу приймаються управлінські рішення.

Статичний облік виконує надзвичайно важливу функцію в системі бухгалтерського обліку підприємства, оскільки забезпечує відображення фінансового стану організації на конкретну дату.

Саме завдяки цьому виду обліку керівництво, власники, інвестори, державні органи та інші зацікавлені сторони отримують достовірну інформацію про майнову структуру підприємства, його зобов'язання та реальну вартість капіталу [10].

Основні аспекти значення статичного обліку:

1. Основа для складання фінансової звітності.

Одним з головних призначень статичного обліку є підготовка бухгалтерського балансу — ключового елементу фінансової звітності. Баланс відображає фінансове становище підприємства, тобто скільки ресурсів воно має і за рахунок яких джерел вони сформовані. Інші форми звітності (звіт про фінансові результати, рух грошових коштів тощо) тісно пов'язані з балансом, а отже — із статичним обліком. Таким чином, “бухгалтерська та статистична звітність є взаємодоповнюючими ланками єдиної системи обліково-аналітичної інформації, і їх гармонізація є необхідною умовою ефективного управління на рівні як підприємства, так і держави. У практичній площині статистична та бухгалтерська звітність взаємодіють через узгодженість даних, строків подання та інформаційного наповнення. Так, наприклад:

- ✦ форма № 1-ПВ “Звіт з праці” ґрунтується на бухгалтерських даних щодо фонду оплати праці, нарахувань, премій тощо;
- ✦ форма № 1-інвест “Капітальні інвестиції” базується на даних бухгалтерського обліку основних засобів, нематеріальних активів та капітальних вкладень;
- ✦ форма № 2-інф “Звіт про інноваційну діяльність” частково базується на витратах, які враховуються у фінансовому обліку за елементами;
- ✦ форма “Примітки до річної фінансової звітності” уніфіковано передається як у бухгалтерському, так і в статистичному середовищі для аналізу підприємницької активності.”[3, с. 215]

2. Інформаційна база для прийняття управлінських рішень. Керівники підприємства повинні регулярно отримувати чітку картину щодо того, які активи перебувають у розпорядженні організації, наскільки ефективно вони використовуються, які є зобов'язання перед третіми особами та скільки власних ресурсів залишилося. Статичний облік надає ці відомості, дозволяючи приймати стратегічно важливі рішення на основі фактичних даних.

3. Контроль і збереження майна. Завдяки регулярному веденню статичного обліку підприємство має змогу здійснювати внутрішній контроль за збереженням активів. Проведення інвентаризацій, звірка залишків та аналіз балансу дозволяють оперативно виявити нестачі, надлишки, неправильні оцінки майна або зобов'язань, що підвищує фінансову дисципліну та знижує ризики втрат.

4. Оцінка платоспроможності та фінансової стійкості. Фінансовий стан підприємства — один із головних критеріїв його надійності для інвесторів, банків, партнерів та державних органів. Статичний облік дозволяє оцінити такі важливі показники, як:

- ✦ коефіцієнт ліквідності;
- ✦ структура капіталу;
- ✦ обсяг короткострокових і довгострокових зобов'язань;
- ✦ рівень забезпечення власними ресурсами.

Ці показники є основою для фінансового аналізу та прогнозування.

Інформація зі статичного обліку використовується при поданні звітності до податкових органів, для аудиту та судових розглядів. Точні й прозорі дані обліку дозволяють підприємству уникнути штрафних санкцій і довести правомірність своїх дій у спірних ситуаціях.

Кредитори, потенційні інвестори, страхові компанії, державні установи — всі ці сторони покладаються на дані, отримані завдяки статичному обліку. Довіра до підприємства формується на основі достовірності і повноти фінансової інформації.

Таким чином, статичний облік виконує не лише технічну функцію ведення бухгалтерії, а й стратегічну роль у забезпеченні фінансової стабільності, довіри до підприємства та його ефективного розвитку. Від точності цього обліку залежить не лише правильність звітності, а й успіх організації в цілому.

Сучасні умови господарювання вимагають від підприємств високого рівня гнучкості, оперативності та прозорості в управлінні фінансовими ресурсами. У цьому контексті роль статичного обліку суттєво зросла, оскільки він забезпечує основу для аналізу фінансового стану підприємства, контролю за активами й зобов'язаннями, а також дотримання законодавчих норм [10].

В останні роки усе більше підприємств переходять до використання спеціалізованого програмного забезпечення для ведення бухгалтерського обліку. Такі системи, як SAP, BAS та інші, які дозволяють автоматизувати облік, знизити кількість

помилки і пришвидшити процеси формування звітності. Завдяки цифровим інструментам процедури статичного обліку – зокрема інвентаризація, балансування, звірка залишків – стали більш точними та оперативними.

Оскільки об'єктивна оцінка фінансового стану підприємства є важливою умовою його стабільності, дані статичного обліку широко використовуються під час внутрішнього й зовнішнього аудиту. Аудитори аналізують правильність класифікації, оцінки й відображення активів і зобов'язань, а також достовірність балансу, що формується на основі статичного обліку.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), які все частіше застосовуються в Україні, встановлюють високі вимоги до повноти, прозорості та точності облікових даних. Статичний облік повинен бути адаптований до цих вимог, що вимагає від бухгалтерів глибокого знання принципів оцінки активів і зобов'язань, а також уміння працювати з нестандартними ситуаціями.

Інвестори дедалі частіше орієнтуються не лише на звіт про прибутки та збитки, а й на баланс, який дає розуміння структури активів, рівня фінансової стійкості та ліквідності підприємства. Саме тому дані статичного обліку стають важливим інструментом комунікації із зовнішнім середовищем – зокрема з банками, інвесторами, державними структурами.

Хоча статичний облік і податковий мають різну мету, між ними існує тісний взаємозв'язок. Результати статичного обліку використовуються як база для нарахування податків, подання декларацій і заповнення податкової звітності. Невідповідність між бухгалтерським і податковим обліком може призвести до штрафних санкцій, що підкреслює необхідність уважного ведення статичних показників [9].

ВИСНОВКИ

Статичний облік є важливою складовою системи бухгалтерського обліку, оскільки забезпечує об'єктивне уявлення про фінансовий стан підприємства на певну дату. Завдяки застосуванню методів і процедур статичного обліку, підприємство отримує точну інформацію про свої активи, зобов'язання та власний капітал. Це створює надійну основу для складання фінансової звітності, ухвалення управлінських рішень, здійснення контролю та ведення ефективної господарської діяльності. У сучасних умовах прозорість і точність облікових даних є запорукою довіри до підприємства з боку партнерів, інвесторів і держави. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Костенко О. М., Краєвський В. М., Пилипенко О. І. Активізація розвитку сільськогосподарських підприємств: обліково-інформаційні інструменти управління : монографія. Київ : ФОП Ямчинський О. В., 2020. 309 с.
2. Краєвський В. М., Колісник О. П., Гуріна Н. В., Костенко О. М., Новікова О. П. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2021. 388 с.
3. Бражна Л. В. Взаємозв'язок статистичної та бухгалтерської звітності: теоретичні засади. *Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку бізнесу, фінансово-кредитних та облікових систем: збірник доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції* (16 травня 2025 року, м. Харків, Україна). Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. С. 214–217.
4. Згоннік М. Ю., Колісник О. П., Костенко О. М., Краєвський В. М., Лисюк А. В. Загальна теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. Київ : Київський кооперативний інститут бізнесу і права, 2021. 388 с.
5. Костенко О. М., Краєвський В. М., Скорик М. О. Податковий аудит : зміст і дуальна функція обліку як об'єкта та засоба. *Підприємництво та інновації. Серія: Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2022. № 24. С. 123–128.
6. Костенко О. М., Краєвський В. М., Скорик М. О. Податковий аудит : контроль-методична спрямованість сутності та праксеологічність призначення. *Бізнес-навігатор. Серія: Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2022. № 3 (70). С. 143–148.
7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
8. Краєвський В. М., Костенко О. М., Воробйова Л. С., Скрипник М. І. Теорія, методологія, організація аналізу і синтезу в науці та практиці господарської діяльності : монографія. Київ : ФОП Ямчинський О. В., 2020. 172 с.
9. Райковська І. Т., Костенко О. М., Бражна Л. В. Статистика : навч. посіб. Київ : НУБІП України, 2024. 146 с.
10. Костенко О. М., Краєвський В. М., Райковська І. Т., Бражна Л. В., Бобошко С. О. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. Київ : НУБІП України, 2024. 388 с.

REFERENCES

- Brazhna L. V. (2025). Vzaiemozviazok statystychnoi ta bukhgalterskoi zvitnosti: teoretychni zasady [Interrelationship of statistical and accounting reporting: theoretical foundations]. *Suchasnyi stan, problemy ta perspektivy rozvytku biznesu, finansovo-kredytnykh ta oblikovykh system: zbirnyk dopovidei V Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii* [Current state, problems and prospects of business, financial-cred-

- it and accounting systems development: collection of reports of the V International Scientific and Practical Conference] (pp. 214–217). KhNU imeni V. N. Karazina.
- Kostenko O. M., Kraievskyi V. M. & Skoryk M. O. (2022). Podatkovi audyt: kontrolno-metodychna spriamovanist sutnosti ta prakseolohichnist pryznachennia [Tax audit: control-methodological orientation of the essence and praxeological purpose]. *Biznesnavihator. Serii: Bukhhalterskyi oblik, analiz ta audyt*, 3 (70), 143–148.
- Kostenko O. M., Kraievskyi V. M., Raikovska I. T., Brazhna L. V. & Boboshko S. O. (2024). *Teoriia bukhhalterskoho obliku* [Theory of accounting]. NUBIP Ukrainy.
- Kostenko O. M., Kraievskyi V. M. & Pylypenko O. I. (2020). *Aktyvizatsiia rozvytku silskohospodarskykh pidpriemstv: oblikovo-informatsiini instrumenty upravlinnia* [Activating the development of agricultural enterprises: accounting and information management tools]. FOP Yamchynskyi O. V.
- Kostenko O. M., Kraievskyi V. M. & Skoryk M. O. (2022). Podatkovi audyt: zmist i dualna funktsiia obliku yak obiekta ta zasoba [Tax audit: content and dual function of accounting as an object and a tool]. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii. Serii: Bukhhalterskyi oblik, analiz ta audyt*, 24, 123–128.
- Kraievskyi V. M., Kolisnyk O. P., Hurina N. V., Kostenko O. M. & Novikova O. P. (2021). *Bukhhalterskyi oblik* [Accounting]. Un-t DFS Ukrainy.
- Kraievskyi V. M., Kostenko O. M., Vorobiova L. S. & Skrypyuk M. I. (2020). *Teoriia, metodolohiia, orhanizatsiia analizu i syntezy v nauksi ta praktytsi hospodarskoi diialnosti* [Theory, methodology, organization of analysis and synthesis in science and practice of economic activity]. FOP Yamchynskyi O. V.
- Podatkovi kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI [Tax Code of Ukraine dated 02.12.2010 № 2755-VI] (2010, December 2). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
- Raikovska I. T., Kostenko O. M. & Brazhna L. V. (2024). *Statystyka* [Statistics]. NUBIP Ukrainy.
- Zghonnik M. Yu., Kolisnyk O. P., Kostenko O. M., Kraievskyi V. M. & Lysiuk A. V. (2021). *Zahalna teoriia bukhhalterskoho obliku* [General theory of accounting]. Kyivskyi kooperatyvnyi instytut biznesu i prava.

Стаття надійшла до редакції / Received: 10.01.2026 р.

Статтю прийнято до публікації / Accepted: 24.01.2026 р.

Оприлюднено / Published: 25.02.2026 р.